

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/238787,Marta-Milewska-Pielegniarki-i-polozne-w-II-Rzeczyp>
ospolitej.html
11.03.2026, 02:51

Marta Milewska: Pielęgniarki i położne w II Rzeczypospolitej

Ważnym ogniwem personelu medycznego w dwudziestoleciu międzywojennym były pielęgniarki. W świetle ówczesnego ustawodawstwa pielęgniarką była osoba posiadająca odpowiednie wykształcenie i przygotowanie do opieki nad chorym oraz do profilaktyki w zakresie zwalczania chorób epidemicznych.

09.03

[Kobiety Służba zdrowia](#)

Prawo do wykonywania zawodu pielęgniarki w II Rzeczypospolitej można było uzyskać po ukończeniu odpowiedniej szkoły lub kursu – trwającego 2 lata i 6 miesięcy.

W 1921 roku powstały dwie szkoły zajmujące się kształceniem pielęgniarek – w Warszawie i Poznaniu. Liczbę szkół prowadzących kształcenie w zakresie pielęgniarstwa systematycznie jednak zwiększano. W 1938 roku w II Rzeczypospolitej funkcjonowało aż 7 szkół przeznaczonych dla pielęgniarek.

Warunkiem koniecznym przyjęcia do szkoły pielęgniarzkiej było posiadanie świadectwa ukończenia gimnazjum. Chętnych do pracy w zawodzie pielęgniarki nie brakowało. Liczba absolwentek szkół pielęgniarzskich w każdym roku wynosiła ok. 240 osób. W latach 1921-1938 liczba dyplomowanych pielęgniarek w drugiej Rzeczypospolitej wzrosła do ok. 1500.

Pielęgniarki

Zawód pielęgniarki w II RP został prawnie uregulowany w 1935 roku ustawą o pielęgniarstwie. Zgodnie z tą ustawą zadaniami pielęgniarek były: opieka nad chorymi w zakładach lecznictwa publicznego i w domach prywatnych, wykonywanie poleceń lekarzy, upowszechnianie zasad higieny i działania o charakterze profilaktycznym, mające na celu zapobieganie szerzeniu się chorób epidemicznych.

Kobiety, które chciały podjąć pracę w zawodzie pielęgniarki, musiały legitymować się polskim obywatelstwem i dyplomem ukończenia szkoły pielęgniarstwa. Ustawodawca zezwolił jednak osobom, które nie posiadały dyplomu szkoły pielęgniarstwa, a zawodowo zajmowały się opieką nad chorymi dłużej niż 4 lata, na przystąpienie do specjalnego egzaminu przed Komisją Wojewódzką.

Powyższe przepisy ustawy o pielęgniarstwie wyeliminowały z pielęgniarstwa osoby, które nie spełniały wymienionych wyżej wymagań. Ustawa o zawodzie pielęgniarki wykluczyła więc z praktyki osoby bez kwalifikacji, które na co dzień sprawowały opiekę nad chorymi, utrudniła jednak dążenia polskich władz do upowszechnienia służby zdrowia.

W obliczu wzrastającego zapotrzebowania na opiekę medyczną, w 1937 roku Minister Opieki Społecznej wydał rozporządzenie o czasowym prawie wykonywania praktyki pielęgniarzkiej, zezwalające na posługę przy chorych osobom, które nie nabyły jeszcze odpowiednich uprawnień.

Położne

Ważne miejsce wśród personelu medycznego II RP zajmowały położne. Zawód położnej został uregulowany rozporządzeniami prezydenta Rzeczypospolitej z 1928 roku i 1933 roku³. Zgodnie z tymi rozporządzeniami, zawód położnej mogły wykonywać kobiety posiadające polskie obywatelstwo i ukończyły szkołę dla położnych lub też pomyślnie zdały egzamin w jednej ze szkół zajmujących się tego typu kształceniem.

Kandydatkom, ubiegającym się o przyjęcie do szkoły dla położnych, stawiano nieco niższe wymagania niż pielęgniarcom – wystarczyło świadectwo ukończenia szkoły powszechnej i dobra kondycja zdrowotna i psychiczna. W przypadku położnych, ze względu na specyfikę zawodu, określono też limit wieku dla kandydatek – 18-35 lat.

Zakres kompetencji położnej obejmował: pomoc przy porodzie, opiekę nad kobietą podczas porodu i opiekę nad noworodkami. Każda praktykująca położna była też zobowiązana do odbywania kursów doskonalących co 5 lat.

[Czytaj artykuł Marty Milewskiej *Pielęgniarki i położne w II Rzeczypospolitej* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

Kobiety

Artykuł